

Naturvårdsverkets författningssamling

ISSN 1403-8234 Beställningsnummer 15821-10

Naturvårdsverkets föreskrifter om skydd mot mark- och vattenförorening vid hantering av brandfarliga vätskor och spilloljor;

NFS 2021:10

Utkom från trycket
den 30 november 2021

beslutade den 25 november 2021.

Naturvårdsverket föreskriver¹ följande med stöd av 28 § förordningen (2008:245) om kemiska produkter och biotekniska organismer.

1 kap. Tillämpningsområde

1 § Dessa föreskrifter gäller vid hantering av brandfarliga vätskor och spilloljor i cisterner ovan och i mark med anslutna rör- och slangledningar samt i lösa behållare.

Föreskrifterna innehåller krav på information till tillsynsmyndigheten och inom vattenskyddsområde krav på sekundärt skydd och kontroll av sekundärt skydd.

2 § Inom vattenskyddsområde gäller föreskrifterna vid hantering av mer än totalt 150 liter brandfarliga vätskor och spilloljor i cisterner med anslutna rör- och slangledningar och i lösa behållare.

Utanför vattenskyddsområde gäller föreskrifterna vid hantering av mer än totalt 1 m³ brandfarliga vätskor och spilloljor i cisterner med anslutna rör- och slangledningar.

3 § Bestämmelserna i 3 kap. 2 § och 4–5 kap. gäller endast inom vattenskyddsområde.

4 § Dessa föreskrifter gäller inte hantering som är tillståndspliktig enligt miljöprövningsförordningen (2013:251). Föreskrifterna ska inte heller tillämpas på transporter som omfattas av Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter (MSBFS 2018:5) om transport av farligt gods på väg och i terräng (ADR-S).

5 § Föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 22 § miljöbalken som innehåller strängare krav gäller framför kraven i dessa föreskrifter.

6 § Vid hantering av brandfarliga vätskor finns det även krav i föreskrifter som är meddelade av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster.

7 § Varor som lagligen saluförs i en annan medlemsstat i Europeiska unionen eller i Turkiet, eller som har sitt ursprung i och som lagligen saluförs i en Eftastat som är part i EES-avtalet förutsätts vara förenliga med denna åtgärd. Tillämpningen av denna åtgärd omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/515 av den 19 mars 2019 om ömsesidigt erkännande av varor som är lagligen saluförda i en annan medlemsstat och om upphävande av förordning (EG) nr 764/2008.

2 kap. Definitioner

1 § I dessa föreskrifter avses med

ackrediterat kontrollorgan: organ som utför kontroll och som har ackrediterats för denna uppgift av Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac) eller av annat nationellt ackrediteringsorgan inom EES enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020,

brandfarlig vätska: vätska som har en flampunkt som inte överstiger 100°C,

cistern: behållare med tillhörande säkerhetsutrustning och tillbehör för brandfarliga vätskor och spilloljor där trycket ovanför vätskeytan varken kan överstiga atmosfärtrycket med mer än 0,5 bar eller understiga det med mer än 0,0065 bar,

cistern i mark: cistern helt eller delvis under markytan,

cistern ovan mark: cistern helt ovanför markytan,

dubbeltmantlade rör- eller slangledningar: ett rör eller en ledning tillverkad av två lager stål eller annat material som är beständigt mot brandfarliga vätskor och spilloljor och som fångar upp läckage,

hantering: uttrycket har samma betydelse som enligt 14 kap. 2 § miljöbalken,

installationskontroll av sekundärt skydd för cisterner: teknisk och funktionsmässig kontroll av det sekundära skyddet innan det tas i bruk första gången,

invallning: ett sekundärt skydd i form av ett fysiskt hinder som fångar in den förvarade vätskan, som saknar anslutning till avlopp och som förhindrar läckage, överfyllnad och spill från att spridas vidare till omgivningen,

kontrollorgan typ C: kontrollorgan enligt SS-EN ISO/IEC 17020:2012 med tillräcklig åtskillnad i ansvar och ekonomisk redovisning mellan kontrolltjänsterna och övrig verksamhet,

lös behållare: flaska, burk, dunk, fat eller annan flyttbar behållare inklusive behållare godkända för transport,

revisionskontroll av sekundärt skydd för cisterner: teknisk och funktionsmässig kontroll av det sekundära skyddet föranledd av en särskild omständighet eller en skada som uppkommit eller av att det sekundära skyddet i någon del har ändrats,

rörledning: ledning för brandfarliga vätskor och spilloljor som förutom rör även omfattar flänsar, ventiler och övriga komponenter som leder vätskan eller dess gasfas,

rörledningar i mark: rörledning helt eller delvis under markytan,

rörledningar ovan mark: rörledning helt ovanför markytan,

sekundärt skydd: skyddsanordningar som, var och en för sig eller tillsammans, har som funktion att fånga upp läckage, överfyllning och spill för att förhindra spridning till omgivningen,

spillolja: uttrycket har samma betydelse som i avfallsförordningen (2020:614),

tillsynsmyndighet: den kommunala nämnd som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet, Försvarsinspektören för hälsa och miljö eller länsstyrelsen,

vattenskyddsområde: mark- eller vattenområde som med stöd av 7 kap. 21 § miljöbalken har förklarats som vattenskyddsområde till skydd för en grund- eller ytvattentillgång som utnyttjas eller kan antas komma att utnyttjas för vattentäkt samt områden som fastställts med stöd av motsvarande äldre bestämmelser och

återkommande kontroll av sekundärt skydd för cisterner: teknisk och funktionsmässig kontroll av det sekundära skyddet med vissa föreskrivna intervall.

3 kap. Krav på information till tillsynsmyndigheten

1 § Den som avser att installera en cistern enligt 1 kap. 2 § ska, senast fyra veckor innan installationen påbörjas eller hanteringen inleds, skriftligen informera tillsynsmyndigheten.

Om en cistern flyttas inom den egna fastigheten eller inom den egna verksamheten inom ett år räknat från tiden information har lämnats, behöver tillsynsmyndigheten inte informeras enligt första stycket.

2 § Den som inom ett och samma vattenskyddsområde under minst fem dagar under en sammanhängande trettiodagarsperiod avser att hantera mer än totalt 150 liter brandfarliga vätskor eller spilloljor i lösa behållare ska senast fyra veckor innan den första hanteringen inleds skriftligen informera tillsynsmyndigheten.

Om hanteringen som avses i första stycket pågår under en längre tid än trettio dagar behöver tillsynsmyndigheten inte informeras på nytt, om inte tillsynsmyndigheten beslutar annat.

Kravet enligt första stycket gäller i vattenskyddsområdets vattentäktzon, primär (inre) skyddszon och sekundär (yttre) skyddszon.

Om ett vattenskyddsområde inte har indelats i zoner gäller kravet enligt första stycket inom hela vattenskyddsområdet.

3 § Verksamhetsutövaren ska för tillsynsmyndigheten hålla kontrollrapporten avseende den senast utförda kontrollen tillgänglig.

Första stycket avser kontrollrapport

1. av cisternen enligt Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter (MSBFS 2018:3) om cisterner med anslutna rörledningar för brandfarliga vätskor, och

2. av det sekundära skyddet för cisternen enligt dessa föreskrifter.

4 kap. Krav på cisterner och lösa behållare inom vattenskyddsområde

1 § Cisterner i och ovan mark samt lösa behållare ska inom vattenskyddsområdets vattentäktzon, primär (inre) skyddszon och sekundär (yttre) skyddszon ha sekundärt skydd.

Rörledningar och slangledningar som är anslutna till cisterner ska vara dubbelmantlade eller ha ett annat sekundärt skydd inom vattenskyddsområdets vattentäktzon, primär (inre) skyddszon och sekundär (yttre) skyddszon.

Undantag från kravet på sekundärt skydd gäller för cisterner med anslutna rör- och slangledningar samt lösa behållare i pannrum eller motsvarande i bostadshus och som är under regelbunden uppsikt, om inte tillsynsmyndigheten beslutar annat.

Rörledning i byggnad får inte dras i eller under golv utan ska förläggas väl synlig.

Om ett vattenskyddsområde inte har indelats i zoner gäller kravet på sekundärt skydd inom hela vattenskyddsområdet.

2 § Det sekundära skyddet ska vara tätt, tidsbeständigt, fungerande och utformat så att kontroll är möjlig.

3 § En invallning ska rymma hela cisternens volym. En invallning av flera cisterner ska rymma den största cisternens volym plus 10 procent av övriga cisterners totala volym.

Första stycket gäller även för invallning av lösa behållare.

4 § Vid påfyllningsanslutning för cistern inom vattenskyddsområde ska skylt med texten ”VATTENSKYDDSOMRÅDE” vara uppsatt. Skylten ska vara väl synlig och av varaktig beskaffenhet.

Skylten ska även innehålla information om

1. fastighetsbeteckning,
2. adress,
3. volym,
4. högsta fyllningsflöde, och
5. innehåll.

5 § När ett mark- eller vattenområde enligt 7 kap. 21 § miljöbalken förklaras som vattenskyddsområde ska

1. redan installerade cisterner ha ett sekundärt skydd inom fem år från det att beslutet vunnit laga kraft eller den kortare tid som följer av sådana föreskrifter som meddelats enligt 7 kap. 22 § miljöbalken, och

2. lösa behållare som är tagna i bruk med en volym större än 1 m³ ha ett sekundärt skydd inom ett år från det att beslutet vunnit laga kraft eller den kortare tid som följer av sådana föreskrifter som meddelats enligt 7 kap. 22 § miljöbalken.

5 kap. Krav på kontroll av sekundärt skydd för cisterner inom vattenskyddsområde

Cisterner

1 § Det sekundära skyddet för cisterner med anslutna rör- och slangledningar enligt 1 kap. 2 § första stycket ska genomgå installationskontroll, återkommande kontroll och revisionskontroll.

Kontrollen av det sekundära skyddet enligt dessa föreskrifter ska utföras av ett kontrollorgan som har ackrediterats mot dessa föreskrifter.

Kravet enligt första stycket gäller i vattenskyddsområdets vattentäktzon, primär (inre) skyddszon och sekundär (yttre) skyddszon.

Om ett vattenskyddsområde inte har indelats i zoner gäller kravet enligt första stycket inom hela vattenskyddsområdet.

2 § Installationskontroll av det sekundära skyddet ska utföras i samband med

1. installationskontroll av en cistern med anslutna rör- och slangledningar enligt Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter (MSBFS 2018:3) om cisterner med anslutna rörledningar för brandfarliga vätskor, eller

2. att det sekundära skyddet installeras på en befintlig cistern som har installerats och tagits i bruk i enlighet med de vid installationen gällande bestämmelserna, eller

3. att det sekundära skyddet installeras på en cistern som inte har genomgått installationskontroll enligt 1.

Installationskontrollen ska omfatta kontroll av att det sekundära skyddet är tätt, tidsbeständigt och fungerande.

3 § Återkommande kontroll av det sekundära skyddet för cisterner med anslutna rör- och slangledningar ska ske med samma intervall och vid samma tidpunkt som sådana kontroller som anges i 5 kap. 9–10 och 12 §§ Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter (MSBFS 2018:3) om cisterner med anslutna rörledningar för brandfarliga vätskor.

Den återkommande kontrollen ska omfatta kontroll av att det sekundära skyddet är tätt, tidsbeständigt och fungerande.

4 § Om en cistern i mark, som

1. har installerats och tagits i bruk i enlighet med de vid installationen gällande bestämmelserna och

2. genom beslut från tillsynsmyndigheten i det enskilda fallet eller tidigare gällande föreskrifter inte ha behövt följa kravet på sekundärt skydd, inte har en skyddsanordning som fångar upp läckage från cisternen, ska samtliga befintliga skyddsanordningar som syftar till att fånga upp läckage, överfyllnad och spill genomgå återkommande kontroll med ett intervall av tre år.

5 § Revisionskontroll av det sekundära skyddet för cisterner med anslutna rör- och slangledningar ska utföras när det sekundära skyddet har

1. genomgått reparation eller ändring eller

2. flyttats med cisternen, gäller dock inte sekundärt skydd som är fast anslutna till flyttbara cisterner 10 m³ eller mindre.

Revisionskontrollen av det sekundära skyddet ska omfatta kontroll av att det sekundära skyddet är tätt, tidsbeständigt och fungerande.

Kontroll av sekundärt skydd

6 § Kontrollorganet ska gällande skyddsanordningar avseende läckage från cistern och anslutna rör- och slangledningar kontrollera att

1. det finns en skyddsanordning för att förhindra och fånga upp läckage från aktuell cistern,

2. skyddsanordningen för cisternen vid läckage kan rymma hela cisternens innehåll,

3. skyddsanordningen för flera cisterner rymmer den största cisternens volym plus 10 procent av övriga cisterners totala volym,

4. skyddsanordningen inte är ansluten till avlopp,

5. skyddsanordningen förhindrar ansamling av dagvatten,

6. skyddsanordningen för cisternen är tät och tidsbeständig,

7. övervakning av läckage sker och ange på vilket sätt denna övervakning sker,

8. rör- och slangledningar är dubbelmantlade eller har annat sekundärt skydd,

9. dubbelmantling av rör- och slangledningar är tät och tidsbeständig,

10. övervakning av läckage från rör sker och ange på vilket sätt denna övervakning sker, och

11. det finns skyddsanordningar för att förhindra och fånga upp läckage via ventiler och anslutningar mellan cistern och rör- och slangledning.

7 § Om skyddsanordningar avseende överfyllning vid påfyllning av en cistern inte har ingått i en återkommande kontroll enligt Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter (MSBFS 2018:3) om cisterner med anslutna rörledningar för brandfarliga vätskor eller om cisternen inte ska kontrolleras enligt Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter (MSBFS 2018:3) om cisterner med anslutna rörledningar för brandfarliga vätskor, ska kontrollorganet kontrollera att

1. det finns skyddsanordningar för att förhindra och fånga upp överfyllning eller att annan åtgärd vidtas för att överfyllning förhindras,
2. det finns fungerande larmanordning för att förhindra överfyllning, och
3. överfyllning vid påfyllningsrör fångas upp.

8 § Avseende skyddsanordningar som ska förhindra spill ska kontrollorganet kontrollera att

1. det finns skyddsanordning för att förhindra och fånga upp spill vid påfyllning,
2. det finns skyddsanordning för att förhindra och fånga upp spill som sker via avluftningsrör,
3. det finns skyddsanordning för att förhindra och fånga upp spill vid tankningsplats,
4. att spillzon eller motsvarande är utformad och dimensionerad för att hantera den volym som cisternen rymmer eller som anläggningen kräver, och
5. rörslutningarna mot cistern i mark ligger i tät samlingsbrunn eller motsvarande så att det går att fånga upp spill.

9 § Efter en kontroll av det sekundära skyddet för en cistern med anslutna rör- och slangledning ska ett ackrediterat kontrollorgan utfärda en kontrollrapport.

Verksamhetsutövaren ska till kontrollorganet lämna de uppgifter som kontrollorganet behöver för att göra en bedömning av det sekundära skyddet och utfärda en kontrollrapport.

Uppgifter som ska framgå av en kontrollrapport

10 § Minst följande uppgifter ska anges i en kontrollrapport:

1. typ av kontroll,
2. uppgifter om kontrollföretaget,
3. uppgifter om innehavare/verksamhetsutövare eller beställare av kontroll enligt dessa föreskrifter,
4. fastighetsinformation inklusive uppgifter om berört vattenskyddsområde,
5. uppgifter om föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 22 § miljöbalken för vattenskyddsområdet innehåller strängare krav på det sekundära skyddet och en kort beskrivning av dessa,
6. uppgifter om cisternen (typ, storlek och avsett innehåll) och anslutna rör- och slangledning,
7. uppgifter om utförd kontroll av det sekundära skyddet enligt 6–9 §§,
8. datum för kontroll,
9. en bedömning om det sekundära skyddet uppfyller kraven enligt dessa föreskrifter, och

10. uppgifter om eventuella brister som upptäckts vid kontrollen.

Brister enligt första stycket 10 ska åtgärdas av verksamhetsutövaren och följas upp av ett kontrollorgan inom 12 månader.

Kontrollorganets bedömning av det sekundära skyddet

11 § Kontrollorganet ska

1. ange om det sekundära skyddet för cisternen med anslutna rör- och slangledningarna uppfyller kraven i dessa föreskrifter,

2. ange om strängare krav enligt föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 22 § miljöbalken avseende det sekundära skyddet uppfylls, och

3. beskriva brister som upptäcks vid kontroll tydligt så att de åtgärder som behövs kan vidtas av verksamhetsutövaren.

Cisterner som innehåller spilloljor som inte är brandfarliga

12 § Bestämmelserna i 1 §, 2 § första stycket 3 och 4–11 §§ gäller även kontroll av sekundärt skydd för cisterner med anslutna rör- och slangledningarna som innehåller spilloljor som inte är brandfarliga.

Återkommande kontroll av det sekundära skyddet för cisterner med anslutna rör- och slangledningarna som innehåller spilloljor som inte är brandfarliga ska ske med ett intervall av sex år.

Den återkommande kontrollen ska omfatta kontroll av att det sekundära skyddet är tätt, tidsbeständigt och fungerande.

Kontrollintervall av det sekundära skyddet enligt andra stycket ska räknas från tidpunkten för installationskontroll eller från förfallomånaden för den senaste återkommande kontrollen.

Samråd med ackrediterat kontrollorgan

13 § Ackrediterat kontrollorgan som utför kontroll enligt dessa föreskrifter ska medverka vid samråd som Naturvårdsverket kallar till och vid sådant samråd rapportera utfall av kontroll.

Kontrollorgan typ C

14 § Om kontroll av det sekundära skyddet enligt dessa föreskrifter utförs av kontrollorgan typ C får en och samma person utföra installation, service eller underhåll och därpå följande kontroll.

Det som anges i första stycket gäller om

1. installation, service eller underhåll har avslutats innan kontroll påbörjas, och
2. det är säkerställt att åtgärder relaterade till installation, service eller underhåll inte påverkar genomförandet eller resultatet av kontrollen.

6 kap. Ansvar

1 § Bestämmelser om miljöstraffavgifter finns i 10 kap. 1 § förordningen (2012:259) om miljöstraffavgifter.

2 § Då det finns anledning att misstänka att ett mark- eller vattenområde har blivit förorenat av hantering som omfattas av tillämpningsområdet för dessa föreskrifter ska verksamhetsutövaren omedelbart underrätta tillsynsmyndigheten.

Det som anges i första stycket gäller även den som genomför en ackrediterad kontroll av det sekundära skyddet enligt dessa föreskrifter.

7 kap. Cisterner och rörledningar som tas ur bruk

1 § Cisterner med anslutna rör- och slangledningar som tas ur bruk ska tömmas och rengöras. Vidare ska åtgärder vidtas som hindrar att cisternen kan återfyllas med brandfarliga vätskor eller spilloljor.

Verksamhetsutövaren ska senast i samband med att cisternen tas ur bruk informera tillsynsmyndigheten om hur cisternen med anslutna rör- och slangledningar samt eventuella föroreningar ska omhändertas.

8 kap. Undantag i enskilda fall

1 § Tillsynsmyndigheten får i enskilda fall och om det finns särskilda skäl medge undantag från kraven i dessa föreskrifter.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Dessa föreskrifter träder ikraft den 1 januari 2022, då Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2017:5) om skydd mot mark- och vattenförorening vid hantering av brandfarliga vätskor och spilloljor upphör att gälla.

2. Kravet på information till tillsynsmyndigheten enligt 3 kap. 1 § första stycket gäller inte för de cisterner med anslutna rör- och slangledningar som har installerats före ikraftträdandet.

3. För cisterner med anslutna rör- och slangledningar som installerades före ikraftträdandet av dessa föreskrifter och om krav på sekundärt skydd införs eller ändras genom dessa föreskrifter, ska verksamhetsutövaren senast den 1 januari 2028 ha installerat sekundärt skydd enligt kraven i dessa föreskrifter. Meddelade undantag enligt äldre föreskrifter som avser sekundärt skydd gäller till den i respektive beslut angivna tidpunkten dock längst till och med den 1 januari 2028.

4. Det sekundära skyddet på en cistern med anslutna rör- och slangledningar som installerades före ikraftträdandet av dessa föreskrifter ska genomgå installationskontroll enligt 5 kap. 2 § senast den 1 januari 2028.

5. Den första återkommande kontrollen av det sekundära skyddet enligt 5 kap. 3 § för cisterner med anslutna rör- och slangledningar som har installerats före ikraftträdandet av dessa föreskrifter och som har ett pågående kontrollintervall enligt 8 kap. 6 § Naturvårdsverkets upphävda föreskrifter (NFS 2003:24) om skydd mot mark- och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor ska ske när det pågående kontrollintervallet har löpt ut.

6. Den första återkommande kontrollen av det sekundära skyddet enligt 5 kap. 3 § för cisterner med anslutna rör- och slangledningar som har installerats före ikraftträdandet av dessa föreskrifter och som omfattas av Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter (MSBFS 2018:3) om cisterner och rörledningar för brandfarliga vätskor ska ske när den pågående kontrollperioden

enligt 5 kap. 9–10 §§ Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter (MSBFS 2018:3) om cisterner med anslutna rörledning för brandfarliga vätskor har löpt ut.

7. Lösa behållare som är större än 1 m³ och som tagits i bruk före ikraftträdandet av dessa föreskrifter ska ha sekundärt skydd senast ett år efter ikraftträdande av dessa föreskrifter.

8. Om sådana föreskrifter som meddelas med stöd av 7 kap. 22 § miljöbalken träder i kraft mellan den 1 januari 2022 och den 1 januari 2023 inte reglerar när befintliga cisterner med anslutna rör- och slangledning ska ha sekundärt skydd, ska sådana cisterner ha sekundärt skydd senast den 1 januari 2028.

9. Om det sekundära skyddet på cisterner i mark som

a. har installerats och tagits i bruk i enlighet med de vid installationen gällande bestämmelserna, och

b. om cisternen genom beslut från tillsynsmyndigheten i det enskilda fallet eller tidigare gällande föreskrifter inte ha behövt följa kravet på sekundärt skydd, inte kan fånga upp läckage från cisternen, ska sekundärt skydd som fångar upp läckage från cisternen installeras senast den 31 december 2036. Detta gäller även när ett mark- eller vattenområde med stöd av 7 kap. 21 § miljöbalken förklaras som vattenskyddsområde.

Naturvårdsverket

KERSTIN CEDERLÖF

Ingela Hiltula
(Samhällsavdelningen)